Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003506

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-08-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шендер Тетяна Юріївна
2. Tetiana Shender

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 01-10-2025

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10799

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13530946

Місцезнаходження: бул. Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13530946

Місцезнаходження: бул. Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.59.01

Тема дисертації:

1. Господарсько-правове регулювання застосування альтернативних джерел енергії сонця та вітру
2. Commercial and Legal Regulation of the Use of Solar and Wind Alternative Energy Sources

Реферат:

1. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право. Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», Київ, 2025. Дисертацію присвячено дослідженню господарсько-правового регулювання альтернативної енергетики в Україні, з урахуванням потреб забезпечення енергетичної безпеки в умовах воєнного стану, розвитку децентралізованих систем енергопостачання, а також курсу на євроінтеграцію та адаптацію законодавства до вимог acquis ЄС. Основну увагу зосереджено на аналізі правової природи відносин у сфері виробництва, передачі, зберігання, постачання та споживання енергії з відновлюваних джерел, правовому статусі учасників, механізмах стимулювання, тарифному регулюванні та інституційній структурі регуляторного впливу. Обґрунтовано класифікацію джерел енергії за критерієм відновлюваності, згідно з якою альтернативні джерела визначено як загальну категорію, що охоплює як відновлювані

(природного походження), так і вторинні (технологічного походження) ресурси. Відновлювані та невідновлювані джерела при цьому розглядаються як протилежні за властивістю відновлюваності. Такий підхід усуває термінологічну розмитість у чинному законодавстві та дозволяє створити чіткіші правила для регулювання правового статусу суб'єктів енергетичного ринку. Визначено, що правовідносини у сфері використання альтернативних джерел енергії мають комплексну правову природу, яка поєднує елементи господарського, адміністративного, фінансового та екологічного права. Така модель дозволяє розмежувати функції відповідних органів, уніфікувати інструменти регуляторного впливу (дозволи, тарифи, стимули, санкції) та закласти основу для узгодженого підходу до формування і реалізації державної політики в енергетичному секторі. Розроблено теоретичну модель стимулюючих правовідносин, у межах якої зміст стимулювання полягає в юридично оформленому впливі держави та інших суб'єктів публічного управління на поведінку господарюючих суб'єктів з метою розвитку відновлюваної енергетики. Запропоновано класифікацію таких правовідносин за типами механізмів: господарські (допуск до ринку, підтримка через договірні моделі), інституційні (участь у публічних механізмах підтримки, таких як гарантований покупець або державно-приватне партнерство), тарифні (фіксовані тарифи, премії, диспетчерський пріоритет). Обґрунтовано, що така систематизація забезпечує більш ефективне правове регулювання стимулювання, з урахуванням ринкових умов і стратегічних цілей. Запропоновано визначення поняття функціонально-правового забезпечення альтернативної енергетики як системи механізмів, що реалізуються через повноваження та взаємодію учасників правовідносин у сфері виробництва, розподілу, транспортування, споживання та зберігання енергії з ВДЕ. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку цифровізації, потребу у гнучкості управлінських рішень в умовах воєнного стану та зростаюче значення локальних систем енергопостачання. Особливу увагу приділено зміні функціональної ролі альтернативної енергетики в умовах війни. Встановлено, що відновлювані джерела дедалі більше використовуються не лише для зменшення викидів, а як засіб підтримання працездатності об'єктів критичної інфраструктури за умов перебоїв у централізованому енергопостачанні. Це зумовлює потребу у відповідному коригуванні пріоритетів державної політики та правових підходів до підтримки децентралізованої генерації. Запропоновано модель використання альтернативних джерел у теплопостачанні, яка враховує зростання ризиків для централізованих систем та необхідність їх модернізації. Доведено доцільність впровадження спеціального тарифного регулювання для виробництва теплової енергії з біомаси, біогазу, геотермальних ресурсів, теплових насосів. Уточнено коло суб'єктів у сфері альтернативної енергетики. Поряд із підприємствами-виробниками, обґрунтовано включення до цього кола органів державної влади, місцевого самоврядування, регуляторів, фінансових установ, операторів систем передачі і розподілу. Таке розуміння дає змогу послідовно визначати функції та відповідальність кожного учасника процесу. Досліджено правову природу децентралізованої генерації як окремого сегмента ринку, з акцентом на інституційне оформлення таких механізмів, як енергетичні кооперативи, Smart Grid, Net Metering. Встановлено, що їх нормативне визнання підвищує стабільність енергопостачання в умовах кризи та сприяє енергетичній автономності громад. Проведено аналіз чинної практики тарифного регулювання у сфері теплової генерації з ВДЕ. Критично оцінено використання коефіцієнта «0,9» та обґрунтовано необхідність впровадження повноцінного «зеленого тарифу» або механізмів компенсації витрат для теплової енергії з альтернативних джерел.

2. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Law, field of knowledge 08 «Law», specialty 081 «Law». – State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv, 2025. The dissertation is devoted to the analysis of commercial and legal regulation of alternative energy in Ukraine, taking into account the need to ensure energy security during martial law, the development of decentralized energy supply systems, and Ukraine's commitment to European integration and harmonization of legislation with the acquis communautaire. The research focuses on the legal nature of relations in the field of production, transmission, storage, supply and consumption of renewable energy, the legal status of participants, incentive mechanisms, tariff regulation, and the institutional framework of regulatory influence. A classification of energy sources based on the criterion of renewability is substantiated. Under this approach, alternative energy sources are defined as a general category encompassing both renewable (natural origin) and secondary

(technological origin) resources, while non-renewable sources are treated as a separate and opposite category. This classification addresses the current terminological inconsistency in legislation and helps clarify the legal status of market participants and the rules governing energy relations. The legal relations in the alternative energy sector are characterized as having a complex legal nature, combining elements of commercial, administrative, financial, and environmental law. This integrated model enables a clear division of functions among public authorities, unifies regulatory instruments (permits, tariffs, incentives, sanctions), and provides a foundation for a coherent state energy policy. A theoretical model of incentive-based legal relations is developed. These relations are defined as legally regulated forms of influence by the state and other public entities on the behavior of businesses, aimed at promoting the development of renewable energy. A classification of such legal relations is proposed based on the mechanisms involved: commercial (market access, contractual support), institutional (participation in public support schemes, including guaranteed buyers or public-private partnerships), and tariff-based (fixed tariffs, premiums, dispatch priority). This systematization enables more effective and balanced legal regulation, in line with market conditions and strategic policy goals. The concept of functional and legal support for alternative energy is proposed and defined as a system of mechanisms implemented through powers and interaction among participants in legal relations concerning the production, transmission, distribution, storage, and consumption of energy from renewable sources. This approach reflects the need for flexible legal tools in the context of digitalization, crisis response, and increasing reliance on local energy systems. Special attention is paid to the transformation of the role of renewable energy during the war. It is shown that renewable sources are increasingly used not only for environmental purposes but also as a means of maintaining critical infrastructure in the event of centralized grid failures. This shift requires a revision of policy priorities and support mechanisms for decentralized generation. A legal model for the use of renewable energy in district heating is proposed, based on the modernization of municipal infrastructure and the transition to decentralized heat generation. The model considers the destruction of central heating networks, supply risks, and the need to ensure community survival during emergencies. The introduction of special tariff mechanisms for biomass, biogas, geothermal energy, and heat pumps is justified. The scope of subjects involved in the alternative energy sector is clarified. Alongside producers, it is proposed to include public authorities, local governments, regulators, financial institutions, and system operators. This expanded understanding of subjectivity provides a basis for defining the functions and responsibilities of each participant. The legal nature of decentralized generation is examined as a separate segment of the electricity market, with a focus on institutionalizing mechanisms such as energy cooperatives, smart grids, and net metering. It is demonstrated that regulatory recognition of these mechanisms enhances energy resilience and autonomy at the community level. The current tariff regulation practices in renewable heat generation are critically analyzed. The use of the 0.9 coefficient is assessed as insufficient, and the need for the introduction of a full “green tariff” or compensation mechanisms is substantiated, particularly for heat from biomass, biogas, geothermal sources, and heat pumps.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0119U101590, 0122U20049, 0125U001590

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Шендер Т.Ю. Правовідносини у сфері використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 5. С. 40–46.

- Шендер Т.Ю. Генеза правового регулювання альтернативних джерел енергії. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 1. С. 225–229.
- Шендер Т.Ю. Правове забезпечення використання альтернативних джерел енергії в сфері електроенергетики та теплопостачання. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2024. № 83. Т. 1. С. 315–321.
- Шендер Т.Ю. Поняття та ознаки альтернативних джерел енергії. Науковий вісник публічного та приватного права. 2024. № 6. С. 22–28.
- Шендер Т.Ю. Правові засоби забезпечення використання альтернативних джерел енергії. «Наука і техніка сьогодні». Серія «Право». 2025. № 5(46). С. 247–259.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U101590, 0122U20049, 0125U001590

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Єремєєва Наталія Валеріївна
2. Nataliia V. Yeremieieva

Кваліфікація: к. ю. н., 12.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8682-1384

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13530946

Місцезнаходження: бул. Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Добровольська Володимира Володимирівна
2. Volodymyra V. Dobrovolska

Кваліфікація: к.ю.н., доц., 12.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Одеська юридична академія"

Код за ЄДРПОУ: 20933314

Місцезнаходження: Фонтанська дорога, Одеса, 65009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Поєдинок Валерія Вікторівна
2. Valeriia Poiedynok

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1583-1312

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Джабраілов Руслан Аятшахович
2. Ruslan Dzhabrailov

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4422-2102

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13530946

Місцезнаходження: бул. Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сошников Антон Олександрович
2. Anton O. Soshnykov

Кваліфікація: к. ю. н., с.д., 12.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4998-9713

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13530946

Місцезнаходження: бул. Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Гудіма Тетяна Степанівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Гудіма Тетяна Степанівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Радченко Даніїл Володимирович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна